

TMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 18383

Tarih : 11.06.2026

10/4273

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Modern Türkiye tarihinde vergi muafiyetlerinin ve ayrıcalık mekanizmalarının siyasi iktidarlar tarafından bir manipülasyon ve kaynak aktarım aracı olarak kullanılmasının önüne geçilmesi, vakıflara tanınan muafiyet süreçlerindeki yasal belirsizliklerin, merkezileşmenin ve denetimsizliğin ortadan kaldırılması, kamusal kaynakların şeffaflık, eşitlik ve hesap verilebilirlik ilkeleri çerçevesinde adil dağılıp dağıtılmadığının incelenmesi ve sivil toplum alanındaki nepotist (kayırmacı) uygulamaların tespit edilerek gerekli yasal tedbirlerin belirlenmesi amaçlarıyla Anayasa'nın 98'inci, İç Tüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ederiz.

Ceylan AKÇA CUPOLO

Diyarbakır Milletvekili

GEREKÇE

Stanford Üniversitesinde Elise Massicard ve Ayça Alemdaroğlu tarafından hazırlanan ve henüz yayınlanan *Ayrıcalık Mekanizmaları: Türkiye'de Özel Vakıfların Vergi Muafiyeti (1967–2022)* adlı çalışma; Türkiye'deki vakıflar üzerine yapılan kapsamlı analiz ile vergi politikalarının hükümetler tarafından destekçileri ödüllendirmek ve rakipleri cezalandırmak amacıyla nasıl stratejik bir araç olarak kullanıldığını ortaya koymaktadır. Söz konusu çalışmada; yarı demokratik ve otoriter rejimlerde genellikle şeffaf olmayan vergi muafiyeti süreçlerinin, Türkiye'de Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) döneminde yaşatılan yargılamalar, sahte haberler ve muhalifleri gözetleme gibi yöntemlerin yanı sıra vergi sisteminin de devreye sokulmasıyla iyice belirginleştiği ortaya konmuştur. Araştırmacılar, 1967 ile 2022 yılları arasındaki 300'den fazla vakfi kapsayan özgün bir veri seti oluşturarak, AKP'nin vergi muafiyetlerini siyasi amaçlarla kullanma konusunda modern Türkiye tarihinde tek örnek olmadığını, aksine geçmiş rejimlerle bir politika sürekliliği bulunduğunu ortaya koymaktadır. Ancak bu durum özellikle 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçilmesiyle birlikte köklü bir değişime uğramış; muafiyet mekanizmaları çok daha merkezi, nepotist (akraba kayırmacı) ve İslamcı eğilimli vakıflar lehine bir yapıya bürünmüştür.

Tarihsel sürece bakıldığında, 1970'lerde sosyal ve ekonomik kalkınma odaklı devlet politikalarını izleyen muaf vakıflar, 1980'lerden sonra neoliberalizmin yarattığı eşitsizliği dengelemeye çalışan İslamcı vakıfların artışıyla çeşitlenmiştir. Hükümetler kendi çıkarları doğrultusunda yasal çerçeveyi sık sık değiştirmiş; nitekim 2003 yılında AKP'ye meydan okuma potansiyeli bulunan insan hakları odaklı vakıflar muafiyet kapsamından çıkarılmıştır. 2018'den sonra ise muafiyet yetkisi doğrudan Cumhurbaşkanının kontrolüne verilmiş ve 2021'de Maliye Bakanlığı'nın süreçten tamamen dışlanmasıyla bu vakıflar bürokratik denetimden uzak, hesap verilemez bir konuma gelmiştir.

Araştırmacıların veri tabanında yer alan ve muafiyet statüsüne sahip 331 vakfin analizi, bu muafiyetlerin zaman içinde sürekli ve kademeli olarak genişlediğini göstermekle beraber ideolojik kamplaşmaların muafiyet politikalarında belirleyici olduğu, laik hükümetlerin İslamcı vakıfları, İslamcı hükümetlerin de laik vakıfları kısıtlama eğilimi gösterdiği belgelenmiştir. 2010 yılından sonra ise sistemde çok net bir kırılma yaşanmış; sadece İslamcı vakıfların muafiyetlerinde ciddi bir artış yaşanmakla kalmamış, aynı zamanda Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın aile üyeleriyle bağlantılı vakıfların da muafiyet almasıyla belirgin bir kayırmacılık (nepotizm) örüntüsü ortaya çıkmıştır. Geçmişte basına yansıyan kimi haberlerde de, vakıfların gerekli yasal şartları yerine getirirler dahi iktidara veya en tepeye doğrudan bir yakınlıkları bulunmadığı takdirde muafiyet taleplerinin reddedildiği ve bu durumun finansal kaynakları belirli bir zümreye kanalize ettiği ortaya konmuştu.

Yukarıda açıklanan gerekçeler doğrultusunda; modern Türkiye tarihinde vergi muafiyetlerinin ve ayrıcalık mekanizmalarının siyasi iktidarlar tarafından bir manipülasyon ve kaynak aktarım aracı olarak kullanılmasının önüne geçilmesi, vakıflara tanınan muafiyet süreçlerindeki yasal belirsizliklerin, merkezileşmenin ve denetimsizliğin ortadan kaldırılması, kamusal kaynakların şeffaflık, eşitlik ve hesap verilebilirlik ilkeleri çerçevesinde adil dağılıp dağıtılmadığının incelenmesi ve sivil toplum alanındaki nepotist (kayırmacı) uygulamaların tespit edilerek gerekli yasal tedbirlerin belirlenmesi amaçlarıyla bir Meclis Araştırması açılmasını arz ederim.

1	SÜMEYYE BOZ ÇAKI	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	